

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

ČETVRTI ODJEL

PREDMET BUTURUGĂ PROTIV RUMUNJSKE

(Zahtjev br. 56867/15)

PRESUDA

Čl. 3 i čl. 8 • Pozitivne obveze • Poštovanje dopisivanja • Računalno nasilje kao oblik obiteljskog nasilja • Propust nadležnih tijela da pristupe kaznenoj istrazi s gledišta nasilja u obitelji • Izostanak ispitivanja osnovanosti prijave o računalnom nasilju koja je usko povezana s prijavom nasilja u obitelji • Potreba da se nasilje u obitelji sveobuhvatno sagleda u svim njegovim oblicima

STRASBOURG

11. veljače 2020.

KONAČNA

11. lipnja 2020.

*Ova je presuda postala konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije.
Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Buturugă protiv Rumunjske

Europski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući u Vijeću u sastavu:

Jon Fridrik Kjølbros, *predsjednik*,
Faris Vehabović,
Iulia Antoanella Motoc,
Branko Lubarda,
Carlo Ranzoni,
Georges Ravarani,
Jolien Schukking, *suci*,

i Andrea Tamietti, *zamjenik tajnika Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost održanog 19. studenog 2019. i 14. siječnja 2020.

donosi sljedeću presudu koja je usvojena posljednjeg navedenog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 56867/15) koji je protiv Rumunjske 11. studenog 2015. rumunjska državljanka, gđa Gina-Aurelia Buturugă („podnositeljica zahtjeva“), podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“).

2. Podnositeljicu zahtjeva zastupala je gđa L. Cojocar, odvjetnica iz Tulcee. Rumunjsku vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa C. Brumar iz Ministarstva vanjskih poslova.

3. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da je žrtva nasilja u obitelji i kritizira činjenicu da državna tijela nisu na to reagirala.

4. 29. ožujka 2017. zahtjev je dostavljen Vladi.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositeljica zahtjeva rođena je 1970. i živi u Tulcei.

6. Prigovara da je bila žrtva obiteljskog nasilja. Tvrdi da je tijekom braka s M. V.-om doživjela tjelesno nasilje i ponavljajuće prijetnje smrću te da se situacija pogoršala u studenom 2013. Pojašnjava da su ona i njezin bivši suprug tijekom tog razdoblja razgovarali o mogućnosti razvoda i da su se konačno razveli 30. siječnja 2014.

A. Kaznena prijava koja se odnosi na događaje od 17. i 22. prosinca 2013.

7. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da joj je 17. prosinca 2013. M. V. prijetio smrću; prijetio joj je da će je baciti s balkona kako bi se doimalo da je riječ o samoubojstvu. Osim toga tvrdi da ju je 22. prosinca 2013. M. V. udario u glavu i prijetio joj da će je ubiti sjekirom te da se ona sakrila u jednu sobu u stanu i pozvala pomoć.

8. Dana 23. prosinca 2013. podnositeljica zahtjeva dobila je sudskomedicinsku potvrdu na kojoj je navedeno da joj je bila potrebna zdravstvena skrb tri do četiri dana zbog lezija, koje su vjerojatno nastale 22. prosinca 2013.

9. Istog dana, 23. prosinca 2013., podnijela je prijavu protiv M. V.-a državnom odvjetništvu pri prvostupanjskom sudu u Tulcei („državno odvjetništvo”). 6. siječnja 2014. podnijela je novu prijavu protiv M. V.-a i ponovila je tvrdnje u vezi s nasiljem i prijetnjama za koje je navela da ih je pretrpjela. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da su je nadležna tijela pokušala nagovoriti da povuče prijavu jer su njene lezije bile blage.

10. Točno neutvrđenog datuma podnositeljica zahtjeva pokrenula je parnicu radi naknade materijalne i nematerijalne štete koju smatra da je pretrpjela.

11. 18. ožujka 2014. zatražila je, kao dio dokaza u kaznenom postupku, pretragu obiteljskog računala, navodeći da je M. V. bez dopuštenja pretražio njezine korisničke račune na internetu, među ostalim njezin račun na Facebooku, i da je imao kopije njezinih privatnih razgovora, dokumenata i fotografija. Rješenjem od 2. lipnja 2014. policija iz Tulcee odbila je zahtjev podnositeljice zahtjeva s obrazloženjem da dokazi koji bi se na taj način mogli prikupiti nisu povezani s kaznenim djelima prijetnji i nasilja za koje se tereti M. V.

12. 2. srpnja 2014. podnositeljica zahtjeva priložila je spisu državnog odvjetništva presliku presude od 13. ožujka 2014. prvostupanjskog suda u Tulcei („prvostupanjski sud”), koji je izdao nalog za njenu zaštitu (stavak 23. u nastavku).

13. 11. rujna 2014. podnositeljica zahtjeva podnijela je novu kaznenu prijavu protiv M. V.-a zbog povrede tajnosti dopisivanja.

14. Policija je saslušala podnositeljicu zahtjeva te njezinu kćer, majku i šogoricu kao svjedoke. One su izjavile da im je podnositeljica zahtjeva ispričala o nasilju koje je pretrpjela.

15. Nadalje, podnositeljica zahtjeva navodi da je njezina majka izjavila da ju je primila kod sebe nakon što je zbog straha otišla iz obiteljskog doma i da je vidjela tragove nasilja i ogrebotine koje je navodno nanio njezin bivši suprug. Međutim, kako dalje tvrdi podnositeljica zahtjeva, policija nije zabilježila izjavu njezine majke u cijelosti uz obrazloženje da nije relevantna. Osim toga, također prema navodima podnositeljice zahtjeva, svjedoci su

nepropisno saslušani, bez polaganja prisege, i njihove su izjave nepotpuno zabilježene. Vlada osporava tvrdnje podnositeljice zahtjeva oslanjajući se na zapisnike saslušanja svjedoka koji sadrže njihove potpise.

16. 25. studenog 2014. policija je ispitala M. V.-a kao osumnjičenika.

17. Odlukom od 17. veljače 2015. državno odvjetništvo zaključilo je predmet. Rješenje kojim je predmet zaključen temeljilo se na članku 193. stavcima 1. i 2., članku 206. stavku 1. te članku 302. stavku 2. novog kaznenog zakona na temelju kojeg se kažnjavaju udarci i drugi oblici nasilja, prijetnje i povreda tajnosti dopisivanja (stavak 32. ove presude). U tom rješenju državno odvjetništvo navelo je da je podnositeljici zahtjeva 17. prosinca 2013. njezin bivši suprug doista prijetio smrću, ali je procijenilo da njegovo ponašanje nije bilo dovoljno ozbiljno da bi se proglasilo kaznenim djelom. Stoga je odlučio M. V.-u izreći upravnu novčanu kaznu u iznosu od 1.000,00 rumunjskih leja (RON – otprilike 250,00 eura (EUR)). Državno odvjetništvo također je smatralo da nije bilo elemenata kojima bi se dokazalo nasilje koje je navodno počinjeno 22. prosinca 2013. Prema državnom odvjetništvu, sudskomedicinskom potvrdom dostavljenom sljedeći dan (stavak 8. ove presude) potvrđeno je da je podnositeljica zahtjeva pretrpjela nasilje, ali nije se sa sigurnošću moglo utvrditi da je počinitelj bio M. V. Kad je riječ o kaznenoj prijavi povrede tajnosti dopisivanja, državno odvjetništvo odbacilo ju je zbog nepravovremenog podnošenja.

18. Podnositeljica zahtjeva osporila je rješenje od 17. veljače 2015. pred državnim odvjetništvom. Rješenjem od 9. ožujka 2015. glavni državni odvjetnik odbio je njezin prigovor.

19. Podnositeljica zahtjeva zatim je osporila rješenja državnog odvjetništva pred prvostupanjskim sudom prigovarajući da nije prikupljeno dovoljno dokaznih materijala. Također je tvrdila da je povredu tajnosti dopisivanja trebalo ispitati po službenoj dužnosti, čak i ako oštećena stranka nije podnijela službenu prijavu.

20. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da je zatražila uvid u spis državnog odvjetništva i da je tad primijetila da u njemu nedostaju neki dokazni materijali, posebice zahtjevi koje je ona uputila državnom odvjetništvu i nekoliko policijskih zapisnika. Vlada osporava te tvrdnje uz upućivanje na spis državnog odvjetništva, čiju je presliku poslala Sudu. Taj spis sadrži preslike kaznenih prijava koje je podnijela podnositeljica zahtjeva 23. prosinca 2013. te 6. siječnja i 11. rujna 2014. (stavci 9. i 13. ove presude). U spisu se također nalaze preslike izjava koje je podnositeljica zahtjeva dala policiji i izjava koje su dali M. V. i svjedoci (kći, šogorica i majka podnositeljice zahtjeva). Te su izjave potpisale osobe koje su ih dale. Spis sadrži i nekoliko zahtjeva koje je podnositeljica zahtjeva uputila istražnim tijelima te zapisnike koje je sastavila policija tijekom postupka.

21. Pravomoćnom odlukom od 25. svibnja 2015. prvostupajski sud odbio je prigovor podnositeljice zahtjeva. Sud je potvrdio zaključke državnog odvjetništva prema kojima prijetnje koje je M. V. uputio podnositeljici

zahtjeva nisu predstavljale dovoljan stupanj društvene opasnosti da ih se okvalificira kaznenim djelom i nije bilo izravnih dokaza da je lezije koje je zadobila podnositeljica zahtjeva uzrokovao M. V. Kad je riječ o prijavi podnositeljice zahtjeva u vezi s navodnom povredom tajnosti dopisivanja, sud je presudio da ona nije imala veze sa sadržajem predmeta i da su podaci objavljeni na društvenim mrežama javni. Sud je također odbacio tvrdnje podnositeljice zahtjeva u vezi s nepravilnostima do kojih je došlo tijekom zapisivanja izjava svjedoka (stavak 15. ove presude).

B. Zahtjev za izdavanje naloga za zaštitu

22. Točno neutvrđenog datuma podnositeljica zahtjeva zatražila je od prvostupanjskog suda da se protiv M. V. izda nalog za zaštitu (*ordin de protecție*) na temelju zakona br. 217/2003 o sprečavanju i borbi protiv nasilja u obitelji („zakon br. 217/2003”, stavak 33. ove presude).

23. Izvršnom presudom od 13. ožujka 2014. prvostupanjski sud, pozivajući se na izjavu majke podnositeljice zahtjeva, koja je saslušana u svojstvu svjedoka, i sudskomedicinsku potvrdu od 23. prosinca 2013. (stavak 8. ove presude) presudio je da je M. V. napao svoju suprugu i prijetio joj. U skladu s tim prihvatio je zahtjev podnositeljice zahtjeva i izdao nalog za zaštitu u trajanju od šest mjeseci, u kojem je navedeno sljedeće:

„Tijekom trajanja naloga za zaštitu [sud] utvrđuje sljedeće mjere na teret tužene stranke:

- izbacivanje iz zgrade u Tulcei (...)
- obvezu održavanja udaljenosti od najmanje 200 metara od tužiteljice
- zabranu dolaska na adresu na kojoj žive roditelji tužiteljice u Tulcei (...)
- zabranu svakog kontakta telefonom, dopisivanjem ili na bilo koji drugi način s tužiteljicom.”

24. Policija je 17. ožujka 2014. obavijestila M. V.-a o nalogu za zaštitu izdanom protiv njega. Vlada je poslala preslike dvaju zapisnika koje je sastavila policija iz Tulcee u tu svrhu, koji također sadrže potpis podnositeljice zahtjeva.

25. U međuvremenu je M. V. podnio žalbu na navedenu presudu. Presudom od 18. rujna 2014. okružni sud u Tulcei odbio je žalbu i potvrdio činjenice koje je utvrdio prvostupanjski sud.

26. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da je policija provela nalog za zaštitu sa zakašnjenjem i da ga M. V. nije poštovao. U vezi s tim navodi da je M. V. došao u blizinu zgrade u kojoj žive njezini roditelji i da joj je uputio prijetnje preko člana njezine obitelji. Dodaje da je njezin bivši suprug stupio u kontakt s njom preko posrednika kako bi je uvjerio da povuče kaznene prijave koje je podnijela u zamjenu za povoljniju raspodjelu zajedničke imovine istovremeno joj prijeteći da će podnijeti kaznenu prijavu protiv nje zbog

klevete. Također tvrdi da je M. V. ponovno stupio u kontakt s njezinom kćeri i majkom te da je o tome nekoliko puta obavijestila policiju, ali uzalud.

27. Vlada ističe da u spisu domaćih nadležnih tijela nije pronašla zahtjev za zaštitu koji je podnijela podnositeljica zahtjeva u razdoblju u kojem se provodio nalog za zaštitu, tj. do 13. rujna 2014. (stavak 23. ove presude) i da podnositeljica zahtjeva nije zatražila obnovu naloga nakon 13. rujna 2014.

C. Incident od 29. listopada 2015.

28. Podnositeljica zahtjeva također navodi incident do kojeg je došlo 29. listopada 2015. kad ju je M. V. slijedio ulicom. Napominje da se obratila policiji u Tulcei 3. studenog 2015. kako bi zatražila snimke zabilježene sigurnosnim kamerama ugrađenima blizu javnih mjesta gdje tvrdi da ju je slijedio M. V.

29. Vlada navodi da je pred državnim odvjetništvom u tijeku bio kazneni postupak zbog uznemiravanja u trenutku razmjene očitovanja u ovom predmetu (27. srpnja 2017.). U okviru tog postupka policija je saslušala podnositeljicu zahtjeva i njezina bivšeg supruga te je nabavila snimke nadzornih kamera koje se nalaze blizu mjesta koje je navela podnositeljica zahtjeva. Svjedoka koji je pratio podnositeljicu zahtjeva kad je došlo do incidenta nije bilo moguće saslušati jer je u međuvremenu otputovao u inozemstvo.

30. Stranke nisu obavijestile Sud o ishodu tog postupka.

II. MJERODAVNO DOMAĆE I MEĐUNARODNO PRAVO

A. Domaće pravo

31. Odredbe mjerodavne za ovaj predmet iz prijašnjeg rumunjskog kaznenog zakona, osobito one mjerodavne za kaznena djela poput udaraca i drugih oblika nasilja i prijetnje, opisane su u presudi u predmetu *E. M. protiv Rumunjske* (br. 43994/05, stavak 41., 30. listopada 2012.). Prijašnji kazneni zakon sadržavao je, među ostalim, sljedeću odredbu:

Članak 195. – povreda tajnosti dopisivanja

„1. Svatko tko na nezakonit način otvori korespondenciju treće strane ili presretne razgovore ili komunikaciju pomoću telefona treće strane, komunikaciju pomoću telegrafa ili bilo kojeg sredstva komunikacije na daljinu može dobiti zatvorsku kaznu u trajanju od šest mjeseci do tri godine.

(...)

3. Kazneni postupak pokreće se na temelju prethodne prijave oštećene stranke.”

32. Mjerodavne odredbe novog kaznenog zakona koji je na snazi od 1. veljače 2014. glase kako slijedi:

Članak 193. – udarci i drugi oblici nasilja

„1. Udarci i drugi oblici nasilja koji uzrokuju tjelesnu bol kažnjivi su zatvorskom kaznom u trajanju od tri mjeseca do dvije godine ili novčanom kaznom.

2. Uzrokovanje traumatskih lezija ili ugrožavanje zdravlja druge osobe [koja se nalazi u stanju koje zbog svoje ozbiljnosti zahtijeva] do devedeset dana liječničke skrbi kažnjivo je zatvorskom kaznom u trajanju od šest mjeseci do pet godina ili novčanom kaznom.

3. Kazneni postupak pokreće se na temelju prethodne prijave oštećene stranke.”

Članak 199. – nasilje u obitelji

„1. Ako se djela iz članka 188. [ubojstvo], 189. [teško ubojstvo] i članaka 193. – 195. [udarci i drugi nasilni činovi, lezije na tijelu i udarci i ozljede koje su uzrokovale smrt] počine protiv člana obitelji, najveća [granica] kazne predviđene zakonom uvećava se za jednu četvrtinu.

2. U slučaju kaznenih djela predviđenih člancima 193. i 196. [lezije na tijelu nastale iz nehaja] kazneni postupak može se pokrenuti po službenoj dužnosti. Ako dođe do pomirenja među strankama, isključuje se kaznena odgovornost.”

Članak 206. – prijetnje

„1. Ako se osobi upućuju prijetnje da će biti počinjeno kazneno djelo ili djelo koje će nanijeti štetu njoj ili drugoj osobi, ako ta prijetnja izaziva zabrinutost [osobe kojoj se prijeti], taj je čin kažnjiv zatvorskom kaznom u trajanju od tri mjeseca do jedne godine ili novčanom kaznom, s tim da primijenjena kazna ne smije prelaziti kaznu predviđenu zakonom za kazneno djelo koje je predmet prijetnje.”

Članak 302. – povreda tajnosti dopisivanja

„1. Otvaranje, oduzimanje, uništavanje ili zadržavanje bez dopuštenja korespondencije upućene drugoj osobi te otkrivanje sadržaja takve korespondencije bez dopuštenja, čak i ako je ona poslana otvorena ili je otvorena greškom, kažnjivo je zatvorskom kaznom u trajanju od tri mjeseca do jedne godine ili novčanom kaznom.

2. Presretanje razgovora ili telefonske ili elektroničke komunikacije bez dopuštenja kažnjivo je zatvorskom kaznom u trajanju od šest mjeseci do tri godine ili novčanom kaznom.

(...)

7. Za činjenice iz prvog stavka kazneni postupak pokreće se na temelju prethodne prijave oštećene stranke.”

Članak 360. – nezakonit pristup informatičkom sustavu

„1. Pristup informatičkom sustavu bez dopuštenja kažnjiv je zatvorskom kaznom u trajanju od tri mjeseca do tri godine ili novčanom kaznom.

2. Djela iz prvog stavka koja su počinjena kako bi se dobili računalni podaci kažnjiva su zatvorskom kaznom u trajanju od šest mjeseci do pet godina.

(...)”

33. Odredbe mjerodavne za ovaj predmet iz zakona br. 217/2003 (stavak 22. ove presude) navedene su u presudi u predmetu *E. M. protiv Rumunjske*

(prethodno navedeni predmet, stavci 43. – 45.). Konkretno, u zakonu br. 217/2003 definirani su oblici u kojim se može javiti nasilje u obitelji:

Članak 4.

„Nasilje u obitelji javlja se u sljedećim oblicima:

- a) verbalno nasilje – (...)
- b) psihičko nasilje – nametanje vlastite volje ili kontrole (...), kontroliranje privatnog života (...), nadziranje kuće, radnog mjesta ili drugih mjesta koje žrtva posjećuje (...)
- c) tjelesno nasilje – (...)
- d) seksualno nasilje – (...)
- e) ekonomsko nasilje – (...)
- f) socijalno nasilje – (...)
- g) duhovno nasilje – (...)

B. Međunarodno pravo

34. Međunarodno pravo mjerodavno za ovo područje dijelom je navedeno u predmetu *Opuz protiv Turske* (br. 33401/02, stavci 72. – 82., ECHR 2009.).

1. Sustav Ujedinjenih naroda

35. U završnim napomenama o izvještaju koji predstavlja sedmi i osmi periodični izvještaj o Rumunjskoj¹, koje su razmotrene 6. srpnja 2017., UN-ov Odbor za uklanjanje diskriminacije žena izvijestio je o svojoj zabrinutosti s obzirom na to da se istražnim tijelima nedovoljno prijavljuju slučajevi rodno uvjetovanog nasilja nad ženama i djevojkama, osobito slučajevi psihičkog i ekonomskog nasilja, seksualnog uznemiravanja i silovanja u braku. UN-ov Odbor među ostalim je rumunjskim vlastima preporučio da osiguraju da svi prijavljeni slučajevi rodno uvjetovanog nasilja nad ženama i djevojkama budu propisno istraženi, da se počinitelje tih djela kazneno goni i da izrečene kazne budu razmjerne težini zločina.

36. Prema izvješću² o kibernetičkom nasilju nad ženama i djevojkama koje je 2015. objavila posebna UN-ova komisija (*The UN Broadband Commission for digital development working group on broadband and gender*) kibernetičkom nasilju nad ženama i djevojkama potrebno je pristupiti uzimajući u obzir definiciju nasilja nad ženama i djevojkama koju su utvrdili Ujedinjeni narodi. Prema tom izvješću kibernetičko nasilje ima sljedeća obilježja:

„Pojam 'kibernetički' upotrebljava se kako bi se obuhvatili različiti načini na koje se zbog interneta pogoršava, pojačava ili prenosi nasilje. Obuhvaća širok raspon

¹ <https://www.ohchr.org/EN/Countries/ENACARegion/Pages/ROIndex.aspx>

² <https://en.unesco.org/sites/default/files/genderreport2015final.pdf>

ponašanja, od uznemiravanja na internetu do želje da se nanese tjelesne ozljede, uključujući [želju da se počinu] seksualno nasilje, ubojstvo i [poticanje na] samoubojstvo. Kibernasilje javlja se u različitim oblicima, a vrste ponašanja zabilježene od njegova nastanka brzo se mijenjaju – te će se zbog nedostatka kontrole i dalje mijenjati – jednako brzo kao što se šire digitalni i virtualni alati i platforme.”

U tom izvješću opisuju se oblici u kojima se može javiti kibernetičko nasilje nad ženama i utvrđuje se šest kategorija: neovlašten pristup (eng. *hacking*), lažno predstavljanje (eng. *impersonation*), praćenje (eng. *tracking*), uznemiravanje/*spamming*, regrutacija i širenje zlonamjernog sadržaja. Neovlašten pristup definiran je kao upotreba tehnologije radi dobivanja nezakonitog ili neovlaštenog pristupa sustavima ili resursima kako bi se dobile ili izmijenile osobne informacije ili kako bi se vrijeđalo žrtvu i može se, primjerice, javiti u obliku krađe zaporki i kontrole računalnih funkcija. Praćenje podrazumijeva upotrebu tehnologije radi nadziranja aktivnosti i ponašanja žrtve, i to u stvarnom vremenu ili kronološki (pomoću, primjerice, praćenja GPS sustavom ili praćenja pritiskanja tipki kako bi se rekonstruirale žrtvine aktivnosti za računalom).

2. Sustav Vijeća Europe

37. Odredbe Konvencije o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji („Istanbulska konvencija”) opisane su u predmetu *M. G. protiv Turske* (br. 646/10, stavak 54., 22. ožujka 2016.). Ta je konvencija stupila na snagu u odnosu na Rumunjsku 1. rujna 2016.

38. Istanbulska konvencija sadrži sljedeće odredbe:

Članak 3. – Definicije

„U svrhu ove Konvencije:

a. „nasilje nad ženama“ smatra se kršenjem ljudskih prava i oblikom diskriminacije žena i označava sva djela roдно utemeljenog nasilja koja imaju za posljedicu ili će vjerojatno imati za posljedicu tjelesnu, seksualnu, psihičku ili ekonomsku štetu ili patnju žena, uključujući prijetnje takvim djelima, prisilu ili namjerno oduzimanje slobode, bilo da se pojavljuju u javnom ili privatnom životu;

b. „nasilje u obitelji” označava sva djela tjelesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji ili kućanstvu ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom;

(...)”

39. Konvencija također sadrži, u petom poglavlju, odredbe koje se odnose na materijalno pravo i definiraju se različiti oblici nasilja u obitelji, uključujući psihičko nasilje, uhođenje, tjelesno ili seksualno nasilje (članci 33. - 36.) Članci 33. i 34., mjerodavni za ovaj predmet, glase kako slijedi:

Članak 33. – Psihičko nasilje

„Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje namjernog teškog oštećivanja psihičkog integriteta neke osobe putem prisile ili prijetnji.”

Članak 34. – Uhođenje

„Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale inkriminiranje namjernoga ponavljanja prijetećeg ponašanja usmjerenog na drugu osobu, koje uzrokuje da se ona ili on boji za svoju sigurnost.”

40. Radna skupina Vijeća Europe za uznemiravanje na internetu i ostale oblike nasilja na internetu, osobito nad ženama i djecom, predložila je u studiji provedenoj 2018.³ (*Mapping study on cyber violence*) sljedeću definiciju:

„Kibernetiko nasilje jest upotreba informatičkih sustava radi počinjenja nasilja, poticanja na nasilje ili prijetnje pojedincima nasiljem koje uzrokuje ili bi moglo prouzrokovati tjelesnu, seksualnu, psihičku ili ekonomsku povredu ili bol i može uključivati iskorištavanje okolnosti ili individualnih značajki i slabih točaka.”

U studiji je navedeno da se neki oblici kibernetičkih zločina poput nezakonitog pristupa osobnim podacima ili uništavanja podataka također mogu smatrati kibernetičkim nasiljem. Navedene su i radnje koje se odnose na kibernetičko nasilje nad ženama: povreda privatnosti pomoću informatičkih sustava (eng. *ICT-related violations of privacy*), zločini iz mržnje pomoću informatičkih sustava (eng. *ICT-related hate crimes*), uznemiravanje na internetu, izravne prijetnje fizičkim nasiljem pomoću informatičkih sustava, kibernetički zločini (eng. *cybercrime*) i seksualno iskorištavanje te seksualno zlostavljanje djece na internetu. Povreda privatnosti pomoću informatičkih sustava obuhvaća neovlašten pristup u računalo i uzimanje i dijeljenje podataka i slika ili manipulaciju njima, uključujući osobne podatke. Kibernetičko uhođenje (eng. *cyberstalking*) jest internetsko praćenje. On obuhvaća niz ponavljajućih i intruzivnih oblika ponašanja poput praćenja, uznemiravanja i prijetnji, koji u žrtvi izazivaju osjećaj straha. U studiji se također navode istraživanja prema kojima se kibernetičko praćenje intimnih partnera često javlja u kontekstu nasilja u obitelji i predstavlja vrstu prisilne kontrole.

C. Podaci dostupni u Europskoj uniji

41. Europsko istraživanje koje je između ožujka i rujna 2012. provela Agencija Europske unije za temeljna prava pokazuje da je 30 % Rumunjki izjavilo da su bile žrtve tjelesnog i/ili seksualnog nasilja koje je počinio njihov partner ili druga osoba i da je 39 % Rumunjki izjavilo da su pretrpjele neki oblik psihičkog nasilja koje je počinio njihov partner. Prema zaključcima

³ <https://rm.coe.int/t-cy-2017-10-cbg-study-provisional/16808c4914>

izvješća objavljenog u ožujku 2014. nasilje nad ženama u Europskoj uniji prvenstveno vrše sadašnji ili prijašnji partneri s obzirom na to da je 22 % žena izjavilo da su bile žrtve tjelesnog ili seksualnog nasilja u vezi. Osim toga, 33 % žena izjavilo je da takvo nasilje trpi od životnog partnera ili treće osobe⁴. Prema istom izvješću 5 % žena starijih od 15 godina već su bile žrtve uznemiravanja na internetu⁵.

42. Europski institut za ravnopravnost spolova objavio je 2017. izvješće o nasilju nad ženama i djevojkama na internetu⁶. Prema tom izvješću, iako statistički podaci još uvijek nedostaju, dostupna istraživanja pokazuju da su žene nerazmjerno češće žrtve određenih oblika nasilja na internetu u odnosu na muškarce. U izvještaju se citiraju stručnjaci prema kojima je nasilje na internetu prikladnije smatrati dodatnim nasiljem koje se događa u stvarnom svijetu. Prema tom izvješću policija često pogrešno razlikuje nasilje nad ženama i djevojkama počinjeno na internetu i izvan njega, a iskustva žrtava smatra „incidentima”, a ne obrascima ponašanja tijekom vremena. Izvješće među ostalim sadrži sljedeće odlomke:

„Postoje razni oblici nasilja nad ženama i djevojkama na internetu, uključujući, ali ne ograničavajući se na uhođenje na internetu, objavljivanje pornografskog sadržaja bez pristanka žrtve (tzv. osvetnička pornografija), rodno uvjetovano vrijeđanje i uznemiravanje, ponižavanje žena i djevojaka (eng. *slut shaming*), prisiljavanje žrtve na gledanje pornografskog materijala seksualne iznude (eng. *sextorsion*), prijetnje silovanjem i smrću, objavljivanje privatnih podataka žrtve (eng. *doxing*) i trgovanje ljudima omogućeno upotrebom tehnologije.

(...)

Uhođenjem na internetu smatra se uhođenje putem e-pošte, SMS poruka (ili poruka na internetu) ili na bilo koji način putem interneta. Uhođenje uključuje ponovljene događaje koji pojedinačno možda i jesu bezopasne radnje, ali zajedno potkopavaju osjećaj sigurnosti žrtve te uzrokuju napetost, strah ili uznemirenost.

Kao što je to slučaj s nasiljem među partnerima izvan interneta, nasilje nad ženama i djevojkama na internetu može se očitovati u različitim oblicima nasilja, uključujući seksualno, psihičko i, kao što pokazuju rastući trendovi, ekonomsko nasilje, pri čemu je sadašnji ili budući status zaposlenja ugrožen zbog sadržaja objavljenog na internetu. Ne smije se zanemariti ni mogućnost da se nasilje na internetu očituje psihičkim posljedicama (...).”

⁴ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf (vidi stranice 28., 29. i 74.).

⁵ Ibidem, str. 87.

⁶ <https://eige.europa.eu/publications/cyber-violence-against-women-and-girls>

PRAVO

NAVODNA POVREDA ČLANKA 3. i 8. KONVENCIJE

43. Podnositeljica zahtjeva prigovara zbog manjka učinkovitosti kaznene istrage u vezi s nasiljem u obitelji koje tvrdi da je pretrpjela. Prigovara da njezina osobna sigurnost nije bila odgovarajuće zajamčena. Također kritizira činjenicu da su nadležna tijela odbila razmotriti njezinu prijavu povrede tajnosti dopisivanja koju je počinio njezin bivši suprug. Poziva se na članke 5., 6. i 8. Konvencije.

44. Sud podsjeća na to da je on na temelju načela *jura novit curia* gospodar karakterizacije koja se u pravu daje činjenicama predmeta; on nije vezan pravnim osnovama koje je naveo podnositelj zahtjeva na temelju Konvencije i njezinih Protokola te može odlučiti o pravnoj karakterizaciji činjenica prigovora ispitujući ga na temelju članaka ili odredbi Konvencije koji su različiti od onih na koje se poziva podnositelj zahtjeva (*Radomilja i drugi protiv Hrvatske*, [VV], br. 37685/10, stavci 114. i 126., 20. ožujka 2018.). U ovom predmetu, imajući u vidu okolnosti koje je navela podnositeljica zahtjeva i prigovore koje je iznijela, Sud će ih ispitati s obzirom na članke 3. i 8. Konvencije (vidi, za sličan pristup, *E. S. i drugi protiv Slovačke*, br. 8227/04, stavci 25. – 44., 15. rujna 2009.). Te odredbe glase kako slijedi:

Članak 3.

„Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.“

Članak 8.

„1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.“

A. Dopuštenost

45. Vlada iznosi nekoliko prigovora o nedopuštenosti, a podnositeljica zahtjeva osporava njihovu relevantnost.

1. Provedba naloga za zaštitu

46. Vlada s jedne strane ističe da podnositeljica zahtjeva nije iscrpila sva domaća pravna sredstva jer nije podnijela prigovor nadležnim tijelima zbog događaja koji se dogodio tijekom valjanosti naloga za zaštitu koji su izdali domaći sudovi (stavci 23. i 27. ove presude) i, s druge strane, da je njezin

prigovor prekasno podnesen jer je, prema Vladi, podnesen Sudu više od šest mjeseci nakon datuma na koji je nalog prestao biti valjan, to jest 13. rujna 2014.

47. Podnositeljica zahtjeva smatra da je rok od šest mjeseci u ovom predmetu počeo teći 25. svibnja 2015., na datum kad je prvostupanjski sud donio konačnu odluku (stavak 21. ove presude).

48. Sud smatra da su prigovori koje je iznijela Vlada zapravo argumenti o osnovanosti jer se odnose na učinkovitost mehanizama zaštite žrtava nasilja u obitelji uspostavljenih na temelju domaćeg zakonodavstva. Navodi da je podnositeljica zahtjeva iscrpila sve raspoloživa pravna sredstva jer je podnijela kaznene prijave protiv svojeg bivšeg supruga (stavak 9. ove presude) i također je primijenila odredbe zakona br. 217/2003 za izdavanje naloga za zaštitu protiv svojeg bivšeg supruga (stavak 22. ove presude). Pitanje je li zaštita koju je podnositeljica zahtjeva dobila na temelju tog naloga bila učinkovita jest argument o osnovanosti koji će Sud razmatrati poslije (stavak 71. u nastavku). Osim toga, Sud smatra da je u ovom predmetu potrebno općenito razmotriti sva pravna sredstva koja je imala na raspolaganju podnositeljica zahtjeva (vidi, *mutatis mutandis*, *Kaluczka protiv Mađarske*, br. 57693/10, stavci 49. – 50., 24. travnja 2012.) i da bi bilo formalistički razdvojiti prigovor i u predmetu izračunati rok od šest mjeseci s početkom od 13. rujna 2014., što je datum na koji je nalog za zaštitu prestao biti valjan, dok se prigovor podnositeljice zahtjeva odnosi i na kaznenu istragu zbog prijetnji, udaraca i nasilja koja je zaključena odlukom koju je 25. svibnja 2015. donio prvostupanjski sud (stavak 21. ove presude; za sveobuhvatan pregled pravnih sredstava kojima je raspolagala podnositeljica zahtjeva, žrtva nasilja u obitelji, vidi *Bălșan protiv Rumunjske*, br. 49645/09, stavci 64. – 69., 23. svibnja 2017.). Sud stoga odbija Vladine prigovore.

2. Prijava povrede tajnosti dopisivanja

49. Vlada se poziva na neiscrpljivanje domaćih pravnih sredstava kad je riječ o prigovoru koji se odnosi na povredu tajnosti dopisivanja podnositeljice zahtjeva. U tom pogledu tvrdi da podnositeljica zahtjeva nije pokrenula postupak radi naknade štete po građanskom pravu protiv svojeg bivšeg supruga, koji Vlada smatra primjerenijim s obzirom na to da se podnositeljica zahtjeva žalila na povredu tajnosti dopisivanja koju je počinio pojedinac.

50. Podnositeljica zahtjeva smatra da je iscrpila sva pravna sredstva koja su joj bila dostupna.

51. Sud smatra da je taj prigovor usko povezan sa suštinom prigovora podnositeljice zahtjeva i stoga ga odlučuje spojiti s pitanjem osnovanosti (stavak 73. u nastavku).

3. Ostali razlozi nedopuštenosti

52. Sud primjećuje da ovi prigovori nisu očigledno neosnovani u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije i da nisu nedopušteni ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se moraju proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnositeljica zahtjeva

53. Podnositeljica zahtjeva smatra da država Rumunjska nije poštovala svoje pozitivne obveze. Tvrdi da nadležna tijela nisu pristupila predmetu kao slučaju nasilja u obitelji, nego da su mu pristupila kao jednostavnom slučaju nasilja među pojedincima te da nisu vodila istragu s dužnom pažnjom potrebnom za tu vrstu kaznenih djela koja su počinjena na privatnom mjestu i teško ih je dokazati. Dodaje da su nadležna tijela ostala pasivna jer nisu saslušala susjede, nisu nadzirala komunikaciju i nisu upotrijebila posebne metode istrage.

54. Tvrdi da je policija provela nalog za zaštitu kasno i nepotpuno. Smatra da policija nije odmah obavijestila njezina bivšeg supruga o sadržaju naloga i da su tijekom valjanosti naloga nadležna tijela zanemarivala nasilno ponašanje njezina bivšeg supruga, koji ju je navodno pokušavao zastrašiti tijekom postupka podjele imovine na način da nije prisustvovao raspravama pred sudovima i da ju je uznemiravao preko trećih osoba (stavak 26. ove presude).

55. Smatra da povreda tajnosti dopisivanja za koje optužuje svojeg bivšeg supruga je kaznenog karaktera i da je izravno povezana s nasiljem, prijetnjama i zastrašivanjem koje tvrdi da je pretrpjela. Smatra da su nadležna tijela trebala ispitati te činjenice po službenoj dužnosti, bez njenog prethodnog podnošenja prijave, i da stoga ona nije bila dužna podnijeti prijavu unutar roka propisanog zakonom.

56. Podnositeljica zahtjeva smatra da je stav nadležnih tijela potaknuo njezina bivšeg supruga da se nastavi slobodno ponašati jer je, prema njezinu mišljenju, bio svjestan blagonaklonosti državnih institucija.

(b) Vlada

57. Vlada smatra da je kaznena istraga vođena u ovom predmetu bila učinkovita. Navodi da je regulatorni okvir bio primjeren te da je primjeren i dalje nakon stupanja na snagu novog kaznenog zakona. Smatra da je podnositeljica zahtjeva prijavila incident povezan s fizičkim nasiljem do kojeg je došlo 22. prosinca 2013. i dva incidenta u vezi s verbalnim nasiljem, koja su se dogodila 17. i 22. prosinca 2013. Tvrdi da je podnositeljica zahtjeva iskoristila mjere zaštite na temelju zakona br. 217/2013, ali i da razina dokaza

potrebna za donošenje tih mjera nije jednaka onoj potrebnoj za kaznenu osudu. Navodi da su tijekom kaznene istrage saslušani svi svjedoci koji su mogli biti upoznati s pojedinostima predmeta. Dodaje da su dokazi uredno ispitani, da nije bilo izravnih dokaza o napadu na podnositeljicu zahtjeva i da se ona nije obratila nadležnim tijelima neposredno nakon prijavljenih incidenata, nego nekoliko dana poslije. Vlada smatra da se ovaj predmet razlikuje od predmeta *E. M. protiv Rumunjske* (br. 43994/05, 30. listopada 2012.) i *Bălșan* (prethodno navedeno) zato što nedostaju izravni dokazi i zato što je tjelesno nasilje bilo jednokratno.

58. Kad je riječ o učinkovitosti mjera zaštite, Vlada podsjeća na to da je nalog za zaštitu koji su donijeli sudovi obuhvaćao razdoblje između 13. ožujka i 13. rujna 2014. (stavak 23. ove presude). Smatra da su nadležna tijela brzo reagirala kad su podnositeljici zahtjeva dodijelila mjeru zaštite u trajanju od šest mjeseci, što je prema njima dovoljno dugo razdoblje za rješavanje problema između supružnika. Navodi da su policijska tijela donijela nalog za zaštitu s tri dana zakašnjenja jer bivši suprug nije bio prisutan na svojoj kućnoj adresi, ali i da podnositeljica zahtjeva zbog tog kašnjenja nije pretrpjela štetu. Vlada dodaje da podnositeljica zahtjeva nije obavijestila nadležna tijela ni o jednom incidentu tijekom razdoblja obuhvaćenog nalogom za zaštitu (stavak 27. ove presude), da se incident koji je prijavila podnositeljica zahtjeva dogodio 29. listopada 2015. (stavak 28. ove presude), odnosno izvan tog razdoblja, te da je uredno istražen.

59. Konačno, Vlada navodi da je država Rumunjska poštovala svoje pozitivne obveze reguliranjem kaznenog djela povrede tajnosti dopisivanja. Objašnjava da je zakonodavac odlučio da se kazneni postupak pokreće pod uvjetom da oštećena stranka prethodno podnese prijavu kako bi se žrtvama omogućilo da tijekom sudskih postupaka mogu odlučiti žele li javno objaviti činjenice koje se odnose na njihov privatni život. Smatra da je rok od tri mjeseca za podnošenje prethodne prijave primjeren i dovoljan te da formalni zahtjevi za njezino podnošenje nisu pretjerani. Navodi da je u ovom predmetu podnositeljica zahtjeva podnijela prijavu izvan roka od tri mjeseca i da, osim toga, nije iskoristila mogućnosti da pred sudovima pokrene građanski postupak protiv svojeg bivšeg supruga (stavak 49. ove presude).

2. Ocjena Suda

(a) Opća načela

60. Sud podsjeća na to da obveza visokih ugovornih stranaka iz članka 1. zajedno s onom iz članka 3. Konvencije (da svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom osiguraju prava i slobode utvrđene Konvencijom) njima nalaže da poduzmu mjere kojima se može spriječiti podvrgavanje tih osoba mučenju, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni, čak i kad ta djela čine pojedinci. Djeca i druge osobito ranjive osobe, uključujući žrtve nasilja u obitelji, imaju pravo na zaštitu države u obliku učinkovite prevencije, čime ih

se štiti od teških oblika pokušaja povrede integriteta osobe (*Opuz protiv Turske*, br. 33401/02, stavak 159. ECHR 2009. i *Bălșan*, prethodno navedeno, stavak 57.). Te pozitivne obveze, koje se često preklapaju, obuhvaćaju: a) obvezu poduzimanja razumnih mjera s ciljem sprečavanja zlostavljanja s kojim su nadležna tijela bila ili su trebala biti upoznata i b) postupovnu obvezu provedbe učinkovite istrage kad pojedinac iznese argumentiran prigovor da je bio podvrgnut zlostavljanju (*Bălșan*, prethodno navedeno, stavak 57.).

61. Kako bi se moglo govoriti o pozitivnoj obvezi, treba utvrditi da su vlasti u relevantno vrijeme znale ili morale znati za postojanje stvarnog i neposrednog rizika zlostavljanja nekog poznatog pojedinca kriminalnim radnjama treće osobe te da su propustile poduzeti mjere u okviru svojih ovlasti, od kojih bi se razumnom prosudbom moglo očekivati da će se njima izbjeći taj rizik (*Đorđević protiv Hrvatske*, br. 41526/10, stavak 139., ECHR 2012.). Osim toga, Sud procjenjuje da države imaju pozitivnu obvezu uspostaviti i učinkovito primjenjivati sustav za suzbijanje svih oblika nasilja u obitelji i žrtvama osigurati dostatna postupovna jamstva (*Opuz*, prethodno navedeno, stavak 145., i *Bălșan*, prethodno navedeno, stavak 57. *in fine*).

62. Također podsjeća na to da, iako je svrha članka 8. Konvencije u suštini zaštititi pojedinca od proizvoljnog uplitanja javnih tijela, njime se državi također mogu nametnuti pozitivne obveze povezane s učinkovitim poštovanjem prava koje jamči (*Bărbulescu protiv Rumunjske* [VV], br. 61496/08, stavak 108. *in fine*, 5. rujna 2017. (izvadci)). Odabir mjera za jamčenje poštovanja članka 8. Konvencije u međuljudskim odnosima u načelu ovisi o slobodi procjene država ugovornica. Postoji nekoliko različitih načina na koje se može zajamčiti poštovanje privatnog života, a priroda obveze države ovisi o aspektu privatnog života koji je doveden u pitanje (*Söderman protiv Švedske* [VV], br. 5786/08, stavak 79., ECHR 2013., s navedenim referencama).

(b) Primjena općih načela u ovom predmetu

63. Razmatrajući činjenice ovog predmeta, Sud navodi da Vlada ne osporava izričito primjenjivost članka 3. Konvencije u ovom predmetu (stavak 57. ove presude). Napominje da Vlada ne osporava ni činjenicu da je u pitanju i pravo podnositeljice zahtjeva na poštovanje privatnog života i dopisivanja, koje je zajamčeno člankom 8. Konvencije. U tom pogledu Vlada svojim argumentima nastoji potvrditi da su nacionalna tijela poštovala svoje pozitivne obveze na temelju Konvencije stavljajući na raspolaganje podnositeljici zahtjeva pravna sredstva prikladna da bi se na temelju njih razmotrili njeni prigovori, a i, prema potrebi, naknada štete (stavci 49. i 59. ove presude).

64. Sud nadalje napominje da podnositeljica zahtjeva navodi da sustav zaštite žrtava nasilja u obitelji ima mnogo nedostataka, koji će se razmotriti u nastavku.

i. Istraga u vezi sa zlostavljanjem

65. Kako je već utvrdio u presudi u predmetu *Bălșan* (prethodno navedeno, stavak 63.), Sud navodi da je u ovom predmetu podnositeljica zahtjeva imala na raspolaganju regulatorni okvir utemeljen posebice na odredbama kaznenog zakona prema kojem se strože kažnjava nasilje u obitelji (stavak 32. ove presude) i odredbama zakona br. 217/2003 (stavak 33. ove presude) kako bi prijavila nasilje koje je pretrpjela i zatražila zaštitu nadležnih tijela. Sud će istražiti jesu li sporna pravila i sporne prakse, osobito one koje se tiču toga jesu li nadležna tijela poštovala mjerodavna postupovna pravila te načina na koji su mehanizmi kaznenog zakona primijenjeni u ovom predmetu, bili manjkavi u tolikoj mjeri da su doveli do kršenja pozitivnih obveza koje se nameću tuženoj državi u skladu s Konvencijom (*Valiulienė protiv Litve*, br. 33234/07, stavak 79., 26. ožujka 2013.).

66. Sud navodi da se podnositeljica zahtjeva obratila nadležnim tijelima 23. prosinca 2013. i 6. siječnja 2014. kako bi prijavila nasilno ponašanje svojeg bivšeg supruga (stavak 9. ove presude). Oslanjajući se na sudskomedicinsku potvrdu (stavak 8. ove presude), prijavila je prvenstveno prijetnje i nasilje koje je navodno počinio njezin bivši suprug. Međutim, Sud smatra da nadležna tijela nisu obradila činjenice ovog predmeta s gledišta nasilja u obitelji. Stoga Sud napominje da je odluka državnog odvjetništva od 17. veljače 2015. da zaključi predmet bila utemeljena na člancima novog kaznenog zakona kojima se kažnjava nasilje među pojedincima, a ne na odredbama zakona kojim se strože kažnjava nasilje u obitelji (stavak 17. ove presude; za odredbe novog kaznenog zakona vidi stavak 32. ove presude). Sud zatim napominje da prvostupanjski sud u odluci od 25. svibnja 2015. nije dao drugu pravnu karakterizaciju činjenicama koje se stavljaju na teret bivšem suprugu (stavak 21. ove presude).

67. Sud naglašava važnost posebne dužne pažnje koja je potrebna prilikom obrade prijave nasilja u obitelji i smatra da je posebne okolnosti nasilja u obitelji koje su utvrđene u Istanbulskoj konvenciji (stavak 38. ove presude) potrebno uzeti u obzir u okviru domaćih postupaka (*M. G. protiv Turske*, prethodno navedeno, stavak 93.). Primjećuje da u ovom predmetu u okviru domaće istrage koju su provela domaća tijela nisu uzete u obzir te posebnosti.

68. Nadalje, Sud smatra da je zaključke koje je donio prvostupanjski sud potrebno uzeti s oprezom. Također napominje da je sud zaključio da prijetnje upućene podnositeljici zahtjeva nisu bile dovoljno ozbiljne da bi se smatrale kaznenim djelom i da nije bilo izravnog dokaza da joj je lezije prouzrokovao bivši suprug (stavak 21. ove presude). Sud nije uvjeren da takvi zaključci mogu imati odvratajući učinak dovoljan za suzbijanje tako ozbiljne pojave poput nasilja u obitelji. Usto, Sud napominje da, iako nijedno domaće nadležno tijelo nije osporilo postojanje i težinu lezija podnositeljice zahtjeva, nijedan dio istrage nije omogućio identifikaciju odgovorne osobe. Sud primjećuje da su istražna tijela kao svjedoke saslušala samo bliske osobe

podnositeljice zahtjeva (njezinu majku, kćer i šogoricu; stavak 14. ove presude), ali nije prikupljen nijedan drugi dokaz kako bi se utvrdilo kako su nastale lezije koje je zadobila podnositeljica zahtjeva i, prema potrebi, identificiralo odgovorne osobe. U predmetu poput ovog, koji se odnosi na navodni slučaj nasilja u obitelji, istražna su tijela trebala poduzeti potrebne mjere kako bi se razjasnile okolnosti slučaja; te su mjere mogle, primjerice, uključivati saslušanje dodatnih svjedoka, poput susjeda, ili suočavanje svjedoka i stranaka (vidi, *mutatis mutandis*, *E. M. protiv Rumunjske*, prethodno navedeno, stavci 66. i 68.).

69. Zatim, Sud napominje da Vlada ističe da je učinkovitost istrage bila ugrožena zato što je podnositeljica zahtjeva pokrenula postupak pred nadležnim tijelima tek nekoliko dana nakon navedenih događaja i zato što se nasilje koje je pretrpjela dogodilo jednom (stavak 57. ove presude). Međutim, Sud te argumente ne smatra uvjerljivima. Naime, napominje da je podnositeljica pokrenula postupak pred nadležnim tijelima u roku predviđenom zakonom i da joj istražna tijela ni u jednom trenutku nisu napomenula da je prijava prijetnji i nasilja bila podnesena izvan roka. Podnositeljica zahtjeva navodi da su se prijavljeni incidenti dogodili 17. i 22. prosinca 2013. (stavak 7. ove presude), a prvu je prijavu podnijela 23. prosinca 2013. (stavak 9. ove presude); ne može se utvrditi da je razdoblje između događaja i podnošenja prijave nadležnim tijelima bilo predugo. Stoga u okolnostima ovog predmeta ponašanje podnositeljice zahtjeva ne pokazuje da je učinila propust, osobito s obzirom na to da je u slučajevima nasilja u obitelji potrebno uzeti u obzir psihološki učinak (*Valiulienë*, prethodno navedeno, stavak 69.). Osim toga, Vlada pred Sudom nije utvrdila da je odgoda podnošenja prijave imala izravne posljedice za istragu i, primjerice, onemogućila ispitivanje određenih materijalnih dokaza ili saslušanje određenih svjedoka.

70. Sud ne smatra odlučujućom ni činjenicu da je podnositeljica zahtjeva prijavila samo jedan događaj koji je uključivao tjelesno nasilje. Napominje da je podnositeljica zahtjeva dobila sudskomedicinsku potvrdu na kojoj je navedeno da joj je bila potrebna zdravstvena skrb tijekom tri do četiri dana zbog lezija (stavak 8. ove presude) i da Vlada nije osporila težinu tih lezija (stavak 57. ove presude). Sud nadalje napominje da ni pred nacionalnim tijelima ni pred Sudom nije predstavljen dokaz na temelju kojeg bi se ovom predmetu pristupilo s nekog drugog aspekta osim aspekta nasilja u obitelji, a jednokratna priroda prijavljenog nasilja ne može dovesti do drugačijeg zaključka.

71. Istina je da je podnositeljica zahtjeva uspješno upotrijebila odredbe zakona br. 217/2003 i da je, 13. ožujka 2014., prvostupanjski sud izdao nalog za njezinu zaštitu u trajanju od šest mjeseci (stavak 23. ove presude). Također navodi da podnositeljica zahtjeva tvrdi da njezin suprug nije poštovao odredbe naloga za zaštitu (stavak 26. ove presude). Međutim, Sud primjećuje da tvrdnje da se podnositeljica zahtjeva u vezi s tim obratila policiji nisu

potkrijepljene dokazima koje su stranke priložile spisu (stavci 26. – 27. ove presude). Sud napominje da je nalog za zaštitu izdan za razdoblje nakon incidenata od 17. i 22. prosinca 2013. koje je prijavila podnositeljica zahtjeva te da učinci tog naloga nisu imali utjecaja na učinkovitost kaznene istrage provedene u predmetu.

72. Stoga Sud smatra, iako je pravnim okvirom koji je primijenila tužena država podnositeljici zahtjeva pružen nekakav oblik zaštite (stavak 65. ove presude), da je ta zaštita provedena nakon prijavljenih nasilnih događaja i time se nisu mogli otkloniti nedostaci istrage.

ii. Istraga u vezi s povredom tajnosti dopisivanja

73. Sud primjećuje da se rumunjskim kaznenim zakonom izričito kažnjava kazneno djelo povrede tajnosti dopisivanja (za dvije inačice zakona koje su uzastopno na snazi vidi stavke 31. i 32. ove presude). Ujedno primjećuje da se podnositeljica zahtjeva obratila nadležnim tijelima u okviru kaznenog postupka u vezi s nasiljem i prijetnjama kako bi prigovorila da je njezin suprug bez ovlaštenja pristupio njezinoj elektroničkoj komunikaciji i napravio kopije (stavci 11. i 14. ove presude). Tijela nadležna za kaznenu istragu ni u jednom trenutku nisu podnositeljici zahtjeva napomenula da djela za koja optužuje svojeg bivšeg supruga nisu kaznene prirode, a Vlada također nije pred Sudom ustvrdila da je kazneni postupak u tom predmetu bio neodgovarajući. Vlada svojim argumentima nastoji pokazati da podnositeljica zahtjeva nije odabrala pravno sredstvo koje je najprimjerenije u tim okolnostima i da je trebala pokrenuti parnicu radi naknade štete prema građanskom pravu jer su se djela o kojima je riječ stavljala na teret pojedincu (stavak 49. ove presude). Međutim, Sud smatra da je podnositeljica zahtjeva iskoristila pravno sredstvo koje joj je bilo na raspolaganju na temelju domaćeg prava te da je stoga iscrpila raspoloživa pravna sredstva. Postojanje alternativnog pravnog sredstva ne može dovesti do drugačijeg zaključka (vidi, *mutatis mutandis*, *Aquilina protiv Malte* [VV], br. 25642/94, stavak 39. *in fine*, ECHR 1999-III, i *M. K. protiv Grčke*, br. 51312/16, stavak 55. *in fine*, 1. veljače 2018.). Iz toga proizlazi da prethodni prigovor koji je iznijela Vlada (stavak 49. ove presude) i koji je spojen s pitanjem osnovanosti (stavak 51. ove presude) treba biti odbijen.

74. Sud također napominje da podnositeljica zahtjeva tvrdi da je podnijela prijavu nadležnim tijelima koja su već ispitala kaznenu prijavu zbog nasilja i prijetnji zato što je, prema njezinu mišljenju, postojala izravna veza između povrede tajnosti dopisivanja koju je počinio njezin suprug te nasilja, prijetnji i zastrašivanja koje tvrdi da je pretrpjela (stavak 55. ove presude). Sud napominje da se, i u domaćem i u međunarodnom pravu, nasilje u obitelji ne ograničava samo na tjelesno nasilje, nego obuhvaća i, među ostalim, psihičko nasilje ili uznemiravanje (stavci 33. i 34. – 42. ove presude; vidi, *mutatis mutandis*, *T. M. i C. M. protiv Moldavije*, br. 26608/11, stavak 47., 28. siječnja 2014.). Osim toga, kibernetičko nasilje trenutačno je prepoznato

kao aspekt nasilja nad ženama i djevojkama te se može javiti u različitim oblicima, poput povreda privatnosti pomoću informatičkih sustava, neovlaštenog ulaska u žrtvino računalo i uzimanja i dijeljenja podataka i slika te manipuliranja njima, uključujući osobne podatke (stavci 36., 40. i 42. ove presude). U kontekstu nasilja u obitelji kibernetičko praćenje često se javlja među intimnim partnerima (stavak 40. ove presude). Sud stoga prihvaća argument podnositeljice zahtjeva da se djela poput praćenja, pristupa korespondenciji supružnika ili njezina zadržavanja bez dopuštenja mogu uzeti u obzir kad nacionalna tijela istražuju slučaj nasilja u obitelji.

75. Međutim, Sud napominje da u ovom predmetu domaća nadležna tijela nisu ispitala osnovanost kaznene prijave u vezi s povredom tajnosti dopisivanja koju je podnijela podnositeljica zahtjeva. Primjećuje i da je zahtjev za pretragu obiteljskog računala koji je podnijela podnositeljica zahtjeva 18. ožujka 2014. policija iz Tulcee odbila uz obrazloženje da dokazi koji se na taj način mogu prikupiti nisu povezani s kaznenim djelima prijetnji i nasilja za koje se tereti M. V. (stavak 11. ove presude). Sud zatim primjećuje da je kaznena prijava podnesena 11. rujna 2014. zbog kršenja tajnosti dopisivanja odbijena rješenjem državnog odvjetništva od 17. veljače 2015. zbog kasnog podnošenja (stavci 13. i 17. ove presude). Sud smatra da su istražna tijela na taj način postupala pretjerano formalistično, osobito uzimajući u obzir da, prema tvrdnjama podnositeljice zahtjeva (stavak 55. ove presude), koje Vlada nije opovrgnula, novi kazneni zakon, koji je stupio na snagu 1. veljače 2014., dakle prije nego što je podnositeljica zahtjeva podnijela prvi zahtjev za informatičku pretragu obiteljskog računala, dopušta upućivanje zahtjeva istražnim tijelima po službenoj dužnosti u slučaju nedopuštenog presretanja razgovora ostvarenih putem bilo kojeg elektroničkog sredstva komunikacije, a uvjet prethodnog podnošenja prijave predviđen je samo za nedopušteno otvaranje, oduzimanje, uništenje ili zadržavanje korespondencije upućene drugoj osobi (vidi članak 302. novog kaznenog zakona, navedenog u stavku 32. ove presude).

76. U pogledu pravomoćne prvostupanjske odluke od 25. svibnja 2015., prema kojoj prijava podnositeljice zahtjeva u vezi s navodnom povredom tajnosti dopisivanja nije povezana sa sadržajem predmeta te se podaci objavljeni na društvenim mrežama smatraju javnima (stavak 21. ove presude), Sud smatra da te zaključke treba uzeti s oprezom. Podsjeća na to da je već prihvatio da se djela poput praćenja, pristupa korespondenciji supružnika ili njezina zadržavanja bez dopuštenja mogu uzeti u obzir kad nacionalna tijela istražuju slučaj nasilja u obitelji (stavak 74. ove presude). Smatra da takve tvrdnje o povredi tajnosti dopisivanja zahtijevaju od nadležnih tijela ispitivanje osnovanosti kako bi se nasilje u obitelji moglo sveobuhvatno sagledati u svim njegovim oblicima.

77. Osim toga, Sud napominje da je podnositeljica zahtjeva tvrdila da je njezin bivši suprug bez dopuštenja pretražio njezine korisničke račune na internetu, među ostalim njezin račun na Facebooku, i da je imao kopije

njezinih privatnih razgovora, dokumenata i fotografija (stavci 11. i 13. ove presude). Na temelju toga zaključuje da je podnositeljica zahtjeva upućivala na skup podataka i elektroničkih dokumenata koji nisu bili ograničeni na podatke koje su bili objavljeni na društvenim mrežama. Sud smatra da je zaključak prvostupanjskog suda prema kojem su predmetni podaci javni problematičan s obzirom na to da nacionalna nadležna tijela nisu ispitala osnovanost tvrdnji podnositeljice zahtjeva kako bi mogla utvrditi koja je priroda podataka i komunikacije o kojima je riječ.

78. Sud stoga zaključuje da nacionalne vlasti nisu ispitale osnovanost tvrdnji podnositeljice zahtjeva prema kojima je njezin bivši suprug nezakonito presreo, pregledao i sačuvao njezinu elektroničku komunikaciju. Nisu poduzeli postupovne radnje radi prikupljanja dokaza koji bi omogućili utvrđivanje stvarnih činjenica i njihove pravne karakterizacije. Sud smatra da su nadležna tijela pokazala pretjeran formalizam jer su isključila svu povezanost sa slučajem nasilja u obitelji o kojem ih je podnositeljica zahtjeva već obavijestila i da stoga nisu uzela u obzir različite oblike u kojima se može javiti nasilje u obitelji.

iii. Zaključak

79. Sud zaključuje da nacionalna tijela nisu pristupila kaznenoj istrazi kao da je riječ o konkretnom problemu nasilja u obitelji (stavci 66. – 67. i 78. ove presude) i da, postupajući na taj način, nisu odgovorila na način koji bi bio primjeren ozbiljnosti činjenica koje je prijavila podnositeljica zahtjeva. Istraga nasilnih čina bila je manjkava i nije provedeno ispitivanje osnovanosti prijave povrede tajnosti dopisivanja koja je, kako smatra Sud, usko povezana s prijavom nasilja. Stoga je došlo do nepoštovanja pozitivnih obveza u skladu s člancima 3. i 8. Konvencije i povrede tih odredbi.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

80. Članak 41. Konvencije propisuje:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će prema potrebi dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Šteta

81. Podnositeljica zahtjeva traži 30.358,00 RON, odnosno otprilike 6.645,00 EUR na ime materijalne štete koju smatra da je pretrpjela zato što nije dobivala plaću od studenog 2014. i zato što je snosila troškove zdravstvenog pregleda u 2017. godini. Također traži 12.000,00 EUR na ime nematerijalne štete koju smatra da je pretrpjela zbog tjelesne i duševne boli uzrokovane nasiljem u obitelji.

82. Vlada se protivi dodjeli zatraženog iznosa na ime materijalne štete smatrajući da nedostaje uzročno-posljedična veza s predmetom zahtjeva. Kad je riječ o iznosu zatraženom na ime nematerijalne štete, smatra da je on pretjeran i neopravdan.

83. Sud ne primjećuje postojanje uzročno-posljedične veze između utvrđene povrede i navodne materijalne štete te odbija taj zahtjev. Međutim, smatra da se podnositeljici zahtjeva treba dodijeliti 10.000,00 EUR na ime nematerijalne štete.

B. Troškovi i izdaci

84. Podnositeljica zahtjeva također traži 2.136,85 RON, odnosno otprilike 467,00 EUR za troškove i izdatke koje tvrdi da je snosila pred domaćim sudovima i pred Sudom. Predočava nekoliko popratnih dokumenata koji se odnose na odvjetničku nagradu za zastupanje pred Sudom, troškove poštarine i prijevoda dokumenata te liječničkih pregleda od 23. i 24. prosinca 2013.

85. Vlada poziva Sud da podnositeljici zahtjeva dosudi iznos koji odgovara stvarnim, dokazanim, razumnim i nužnim troškovima nastalima u okviru postupka.

86. U skladu sa sudskom praksom Suda podnositelj zahtjeva može ishoditi naknadu troškova samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je njihova visina razumna. U ovom predmetu, uzimajući u obzir dokumente kojima raspolaže i svoju sudsku praksu, Sud smatra razumnim iznos od 457,00 EUR za sve troškove i dosuđuje ga podnositeljici zahtjeva.

C. Zatezne kamate

87. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO:

1. *Spaja s pitanjem osnovanosti prigovor o neiscrpljivanju pravnih sredstava koji je podnijela Vlada na temelju članka 8. Konvencije i odbija ga.*
2. *Utvrđuje da je zahtjev dopušten.*
3. *Presuđuje da je došlo do povrede članaka 3. i 8. Konvencije zbog neispunjavanja pozitivnih obveza koje iz njih proizlaze.*
4. *Presuđuje*

(a) da tužena država treba u roku od tri mjeseca od datuma na koji presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije isplatiti sljedeće iznose, koje je potrebno preračunati u valutu tužene države, prema tečaju važećem na datum isplate:

- i. 10.000,00 EUR (deset tisuća eura), uz sve poreze koji bi mogli biti obračunati, na ime nematerijalne štete
- ii. 457,00 EUR (četiristo pedeset sedam eura), uz sve poreze koji bi mogli biti obračunati, na ime troškova i izdataka

(b) da se od protoka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja na gore navedeni iznos plaća obična kamata koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna poena.

5. *Odbija* preostali dio zahtjeva za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na francuskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 11. veljače 2020. u skladu s pravilom 77., stavicima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Andrea Tamietti
Zamjenik tajnika

Jon Fridrik Kjølbro
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524